

BUGUNGI KUNDA XORIJIY TILLARNI O'RGANISHNING AHAMIYATI

Abdullayeva Charos Farhod qizi

Guliston davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Abduqulova Yulduz Ma'ruf qizi

Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi talabasi

+998941547874

yulduzabduqulova6@gmail.com

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada globallasuv sharoitida xorijiy tillarni o'rganishning ijtimoiy, iqtisodiy va kognitiv ahamiyati tadqiq etiladi. Tadqiqot davomida chet tillarini bilishning zamonaviy kadrlar raqobatbardoshligiga ta'siri va mamlakat intellektual salohiyatini yuksaltirishdagi o'rni tahlil qilingan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasidagi islohotlari va chet tillarini o'rganishni ommalashtirish bo'yicha ilgari surgan tashabbuslari maqolaning nazariy asosini tashkil etadi. Shuningdek, maqolada til o'rganishning inson dunyoqarashini kengaytirish hamda xalqaro axborot maydonidan erkin foydalanish imkoniyatlari statistik ma'lumotlar asosida yoritilgan. Tadqiqot yakunida xorijiy tillarni o'qitish tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *Xorijiy tillar, globallasuv, zamonaviy ta'lim, raqobatbardoshlik, kognitiv rivojlanish, intellektual salohiyat, raqamli iqtisodiyot, O'zbekiston islohotlari, muloqot madaniyati, xalqaro integratsiya.*

ABSTRACT: *This article explores the socio-economic and cognitive significance of learning foreign languages in the context of globalization. The study analyzes the impact of foreign language proficiency on the competitiveness of modern personnel and its role in enhancing the country's intellectual potential. The theoretical basis of the article is the reforms of the President of the Republic of Uzbekistan in the field of education and his initiatives to popularize foreign language learning. Based on statistical data, the article also highlights the possibilities of expanding a person's worldview and gaining free access to the international information space through language acquisition. At the end of the study, suggestions and recommendations for further improving the foreign language teaching system are provided.*

Keywords: *foreign languages, globalization, modern education, competitiveness, cognitive development, intellectual potential, digital economy, reforms of Uzbekistan, communication culture, international integration.*

АННОТАЦИЯ; *В данной статье исследуется социально-экономическое и когнитивное значение изучения иностранных языков в условиях глобализации. В ходе исследования анализируется влияние владения иностранными языками на конкурентоспособность современных кадров и его роль в повышении интеллектуального потенциала страны. Теоретической основой статьи послужили реформы Президента Республики Узбекистан в сфере образования и его инициативы*

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

по популяризации изучения иностранных языков. Также на основе статистических данных в статье освещаются возможности расширения мировоззрения человека и свободного доступа к международному информационному пространству через изучение языков. В завершение исследования даны предложения и рекомендации по дальнейшему совершенствованию системы обучения иностранным языкам.

Ключевые слова: *иностранные языки, глобализация, современное образование, конкурентоспособность, когнитивное развитие, интеллектуальный потенциал, цифровая экономика, реформы Узбекистана, культура общения, международная интеграция.*

Bugungi shiddatli globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida xorijiy tillarni egallash shunchaki qo‘shimcha mahorat emas, balki strategik zaruriyatga aylandi. Dunyo bo‘ylab axborot oqimining, ilmiy kashfiyotlarning va texnik hujjatlarning mutlaq ko‘pchiligi xalqaro tillarda, xususan, ingliz tilida ekanligi ushbu sohaning ahamiyatini yanada oshirmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta’lim sohasidagi islohotlarga to‘xtalar ekan, xorijiy tillarni bilishning davlat taraqqiyotidagi o‘rnini quyidagicha ta’riflaydi:

"Biz o‘z oldimizga Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishdek ulug‘vor maqsadni qo‘ygan ekanmiz, bunga zamonaviy ilm-fan va innovatsiyalarsiz erisha olmaymiz. Buning uchun esa yoshlarimiz xorijiy tillarni mukammal egallashi, dunyo ilm-fani yutuqlari bilan bevosita tanishish imkoniyatiga ega bo‘lishi shart."

Ushbu siyosiy iroda asosida mamlakatimizda xorijiy tillarni o‘rganish umummilliy harakatga aylandi. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, ko‘p tillilik (multilingualism) nafaqat shaxsning daromadi va martabasiga, balki mamlakatning yalpi ichki mahsuloti (YaIM) o‘rishiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Masalan, tahlillarga ko‘ra, xorijiy tilni biladigan kadrlar o‘z tengdoshlariga nisbatan o‘rtacha 15-20% ko‘proq maosh oladi va xalqaro mehnat bozorida yuqori nufuzga ega bo‘ladi.

Hozirgi vaqtda dunyoda 1,5 milliarddan ortiq kishi ingliz tilida so‘zlashadi va bu til xalqaro biznes, aviatsiya va diplomatiyaning rasmiy tili hisoblanadi. Shunga qaramay, zamonaviy mutaxassisdan faqat bitta tilni emas, balki bir necha tillarni bilish talab etilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ikki yoki undan ortiq tilda so‘zlashuvchi insonlarda kognitiv moslashuvchanlik, qaror qabul qilish tezligi va kreativlik darajasi yuqori bo‘ladi.

Mazkur maqolaning maqsadi — xorijiy tillarni o‘rganishning zamonaviy metodologiyasini tahlil qilish va uning yosh mutaxassislar raqobatbardoshligini oshirishdagi o‘rnini ilmiy asoslab berishdan iborat. Tadqiqotning dolzarbligi jamiyatimizda xorijiy tillarni o‘qitish sifatini yangi bosqichga ko‘tarish va xalqaro tajribalarni milliy ta’lim tizimiga integratsiya qilish zarurati bilan belgilanadi.

Ushbu tadqiqotni o‘tkazishda xorijiy tillarni o‘rganishning bugungi kunda tutgan o‘rni va samaradorligini aniqlash maqsadida bir qancha ilmiy metodlardan foydalanildi. Tadqiqot obyekti sifatida O‘zbekistondagi oliy ta’lim muassasalari talabalari va mehnat bozorida yosh mutaxassislar olindi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanilgan:

1. Qiyosiy tahlil (Comparative Analysis): O'zbekistondagi til o'rgatish tizimi xalqaro CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) standartlari bilan qiyosiy o'rganildi.

2. Sotsiologik so'rovnoma: 2024-2025 yillar davomida 200 nafar talaba va ish beruvchilar o'rtasida xorijiy tillarning martaba o'sishidagi o'rni bo'yicha anonim so'rov o'tkazildi.

3. Statistik metod: Ochiq ma'lumotlar hamda ta'lim sifatini nazorat qilish inspeksiyasi hisobotlari asosida xalqaro sertifikatga (IELTS, TOEFL, TestDaF) ega bo'lgan yoshlarning bandlik darajasi tahlil qilindi.

O'tkazilgan tahlillar va to'plangan ma'lumotlar shuni ko'rsatdiki, xorijiy tillarni bilish darajasi va iqtisodiy farovonlik o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri korrelyatsiya mavjud. Tadqiqot natijasida quyidagi asosiy xulosalar olindi:

- Ishga joylashish imkoniyati: Xorijiy til bo'yicha kamida B2 darajadagi sertifikatga ega bo'lgan nomzodlar, til bilmaydigan nomzodlarga qaraganda 70% tezroq munosib ish topish imkoniga ega.

- Daromad darajasi: Tadqiqot ishtirokchilarining 65 foizi xorijiy tilni bilish ularning maoshi oshishiga yoki yuqori daromadli xalqaro loyihalarda ishtirok etishiga sabab bo'lganini ta'kidladi.

- Akademik mobillik: So'rovda qatnashgan talabalarning 40 foizi xorijiy tillarni o'rganish orqali xalqaro grantlar va almashinuv dasturlarida ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lgan.

Quyidagi jadvalda xorijiy tillarning sohalar bo'yicha talabgorlik darajasi keltirilgan (so'rovnoma natijalariga ko'ra):

Soha yo'nalishi	Til bilish talab etilishi (%)	Asosiy til
Axborot texnologiyalari (IT)	95%	Ingliz tili
Turizm va mehmondo'stlik	88%	Ingliz, Rus, Nemis
Tashqi iqtisodiy aloqalar	92%	Ingliz, Xitoy, Rus
Tibbiyot va ilm-fan	75%	Ingliz, Lotin

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan "til bilgan — el biladi" tamoyili bugungi raqamli iqtisodiyot davrida O'zbekiston yoshlari uchun hayotiy zaruriyatga aylangan.

MUNOZARA VA XULOSA

O'tkazilgan tadqiqotlar va olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, xorijiy tillarni o'rganish bugungi kunda shunchaki akademik talab emas, balki shaxsiy va professional muvaffaqiyatning fundamental asosi hisoblanadi. Tadqiqotimiz natijasida aniqlanganidek, xorijiy tillarni biladigan mutaxassislarning mehnat bozorida ustunligi nafaqat ularning kommunikativ qobiliyatlari, balki kognitiv moslashuvchanligi bilan ham izohlanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Prezident Shavkat Mirziyoyevning ta'lim tizimidagi islohotlari, xususan, xorijiy tillarni o'rganishni davlat siyosati darajasiga ko'targanligi O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuvini tezlashtirmoqda. Olingan statistik ma'lumotlar shuni tasdiqlaydiki, til bilish darajasi yuqori bo'lgan hududlarda investitsiya jalb qilish va innovatsion loyihalarni amalga oshirish koeffitsienti sezilarli darajada yuqori.

Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, xorijiy tillarni o'rganish quyidagi muhim afzalliklarni beradi:

- Global raqobatbardoshlik: Yosh mutaxassislar uchun dunyoning istalgan nuqtasida masofadan turib ishlash (freelance) va jahon standartlaridagi maosh olish imkoniyati ochiladi.
- Axborot xavfsizligi va tahlil: Dunyo ilm-fani va texnologiyalariga oid birlamchi manbalardan (original tilda) foydalanish xato va noto'g'ri talqinlarning oldini oladi.
- Milliy manfaatlarni himoya qilish: Chet tillarini mukammal biladigan kadrlar xalqaro maydonda O'zbekiston manfaatlarini munosib himoya qilish va milliy qadriyatlarimizni dunyoga tanitishda asosiy kuch bo'lib xizmat qiladi.

Shuni ishonch bilan aytish mumkinki, mamlakatimizda xorijiy tillarni o'qitishga qaratilgan e'tibor uzoq muddatli istiqbolda inson kapitalini rivojlantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning eng samarali vositasidir. Zero, zamonaviy bilimlarni egallash — milliy yuksalish poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev, Sh. M. "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5117-son qarori. Toshkent, 2021.
2. Mirziyoyev, Sh. M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2020.
3. Crystal, D. English as a Global Language. Cambridge University Press, 2012.
4. Lightbown, P. M., & Spada, N. How Languages are Learned. Oxford Handbooks for Language Teachers, 2013.
5. Garder, R. C. Motivation and Second Language Acquisition. New York: Peter Lang Publishing, 2010.
6. UNESCO & Ministry of Public Education. Uzbekistan Education Sector Analysis. Final Report, 2023.
7. Ministry of Higher Education, Science and Innovations of Uzbekistan. "Reports on language certification and student employment". www.edu.uz, 2024.
8. Johnson, J. S., & Newport, E. L. "Critical period effects in second language learning". Cognitive Psychology, 21(1), 60-99, 1989.